

سرمقاله

ضرورت توسعه دانه های روغنی دیم

دانه های روغنی پس از غلات دومین ذخائر غذایی جهان را تشکیل می دهند. در ایران اراضی قابل کشت وسیع و مساعدی برای کشت دانه های روغنی وجود دارد؛ اما متأسفانه براساس آمارهای موجود هنوز بیش از ۸۰ درصد روغن مورد نیاز کشور از خارج تأمین می شود. تجربه نشان داده است که در بین تمامی دانه های روغنی تنها برخی از آن ها را می توان در ایران بسته به میزان بارندگی و پراکنش آن به صورت دیم کشت کرد. کلزا و آفتابگردان علیرغم مزیت های فراوانی که دارند اما کشت دیم آنها محدود به برخی استان های شمالی و اقلیم های پرباران هستند که نمی توانند نماینده کل اقلیم دیمزارهای ایران باشند. محصولات گلرنگ، کاملینا و بالنگوی شهری گیاهانی روغنی هستند که در شرایط دیم در کشور می توانند عملکرد اقتصادی داشته باشند و تجارب ارزنده ای در مورد کشت و فرآوری آنها در کشور وجود دارد. تاکنون سه رقم گلرنگ، یک رقم بالنگوی شهری و یک رقم کاملینا برای شرایط دیم معرفی شده اند. از چالش های عمده تولید دانه های روغنی دیم در کشور می توان به پایین بودن نسبی قیمت خرید تضمینی، عدم تکمیل مطالعات به زراعی، ضعف در ترویج کاشت این محصولات در میان بهره برداران و کمبود ارقام دارای سازگاری اختصاصی اشاره کرد. با توجه به چالش های ذکر شده برنامه های متعددی در راستای توسعه هر چه بیشتر این دسته از محصولات در تناوب دیمزارهای کشور در بخش تحقیقات دانه های روغنی موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور در حال انجام است.

اخبار مؤسسه

۱۳ رقم جدید محصولات دیم در سال جاری

معرفی می شوند. مظفر روستایی در گفت و گو با خبرنگار ایانا

با اشاره به مهمترین برنامه های موسسه تحقیقات دیم کشور در سال جاری، بیان کرد: تعداد ۱۰۱ رقم محصولات زراعی دیم از بدو تأسیس موسسه تا آخر سال ۱۴۰۱ معرفی شده است و امسال ۱۳ رقم زراعی از بخش های تحقیقاتی غلات، حبوبات، دانه های روغنی و گیاهان علوفه ای برای اقلیم های مختلف در دیمزارهای کشور معرفی می شود. رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور ادامه داد: تولید هسته های بذری ارقام محصولات زراعی دیم در سال زراعی گذشته پنج هزار و ۴۰۰ تن بوده است. تولید پایه های بذری در سال زراعی جاری (۱۴۰۲-۱۴۰۱)

در دانه های روغنی و علوفه نسبت به سال گذشته پیشرفت چشمگیری داشته روستایی تعداد دستاوردهای فناورانه و تجاری سازی موسسه با شرکت های خصوصی را تا سال ۱۴۰۱، ۶۹ رقم اعلام کرد و ادامه داد: مقدمات قرارداد همکاری با شرکت دانش بنیان تولید بذر برای تولید هسته های بذر ارقام جو و ماشک دیم اجرایی شده است.

نمایندگان موسسه ثبت گواهی بذر از لاین های در دست معرفی بخش غلات بازدید کردند.

دکتر اسماعیل زاده مقدم، معاون پژوهش، فناوری موسسه تحقیقات

اصلاح و تهیه نهال و بذر به همراهی دکتر اشکبوس امینی محقق بخش غلات آن

موسسه در ۱۰ تیر ماه ۱۴۰۲ از لاین های کاندید و در دست معرفی گندم های

زمستانه موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور در ستاد موسسه بازدید کردند. دکتر روستایی رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور به همراه دکتر جعفر زاده رئیس بخش غلات موسسه در این بازدید ضمن ارائه گزارشی از خصوصیات زراعی لاین های جدید، معرفی ارقام با ویژگی های برتر کمی و کیفی برای اقلیم های مختلف کشور را برای پایداری تولید گندم، ضروری دانستند. دکتر قزوینی محقق اصلاح جو موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در ۴ تیرماه ۱۴۰۲ از لاین های امید بخش و در دست معرفی جو موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور در ستاد موسسه بازدید کرد. دکتر آهک پز مسئول پروژه جو موسسه در این بازدید گزارشی از خصوصیات زراعی لاین های جدید جو ارائه نموده و بر لزوم معرفی ارقام با ویژگی های زراعی جدید برای اقلیم های مختلف کشور تأکید نمود. دکتر شرفی زاده محقق موسسه ثبت و گواهی بذر در ۱۴ تیرماه ۱۴۰۲ از لاین های کاندید و در دست معرفی بخش غلات موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور در ستاد موسسه بازدید کرد. دکتر روستایی رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی

دیم کشور به همراه دکتر آهکپز محقق بخش غلات موسسه دیم در این بازدید خصوصیات زراعی لاین های امیدبخش در دست معرفی را ارائه نمودند.

کارشناسان جهادکشاورزی استان اردبیل، آذربایجان شرقی و غربی از موسسه و پایگاه نوآوری در شهرستانهای مراغه و هشترود بازدید کردند.

راستای ترویج و انتقال دانش فنی آخرین یافته های تحقیقاتی موسسه در جهت افزایش کمی و کیفی تولید در دیمزارهای کشاورزی کارشناسان

جهاد کشاورزی استان اردبیل و مدیریت جهاد کشاورزی شهرستانهای تابعه این استان در ۱۱ تیر ماه ۱۴۰۲ و آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و مدیریت جهاد کشاورزی شهرستانهای تابعه این استانها در تاریخهای ۱۳ و ۱۴ تیر ماه ۱۴۰۲ از ارقام و لاین های کاندید و در دست معرفی در ستاد موسسه و پایگاه نوآوری موسسه در شهرستان هشترود بازدید کردند. دکتر روستایی رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور به همراه دکتر فیضی محقق بخش مدیریت منابع و دکتر جعفر زاده و دکتر محمدی محققین بخش غلات موسسه دیم در این بازدید گزارشی از خصوصیات زراعی ارقام و لاین های جدید و کاندید برای اقلیم های مختلف کشور به ویژه در مناطق سرد و گرمسیر استان اردبیل ارائه نمودند. دکتر روستایی با بیان این که عملکرد مناسب در شرایط تنش خشکی نیازمند مدیریت مطلوب مزارع با کاشت ارقام جدید زراعی و بکارگیری دستورالعمل های فنی موسسه خواهد بود، افزود: لازم است موارد کلیدی دستورالعمل های فنی برای تولید پایدار در زمان کاشت بکار گرفته شوند تا بتوان از آب سبز و نهاده ها بهره وری بیشتری داشته باشیم و نقش تغذیه مناسب و کاربرد کودهای نیتروژنی در پاییز مطابق با توصیه ها بسیار مهم و تاثیر گذار است.

رئیس موسسه تحقیقات دیم کشور از ایستگاههای تحقیقاتی استان کردستان بازدید کرد.

دکتر روستایی رئیس موسسه تحقیقات دیم کشور با همراهی دکتر

بازید یوسفی رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی، مهندس احمدی معاونت تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی استان کردستان در ۱۹ و ۲۰ تیر ماه ۱۴۰۲ از ایستگاههای تحقیقاتی سارال، قاملو و پایگاههای نوآوری در شهرستانهای دهگلان، موچش و کامیاران در استان کردستان بازدید کردند. دکتر یوسفی گزارشی از تاریخچه ایستگاه و محصولات زراعی دیم تولیدی ارائه داده و پیشنهادهای در خصوص جمع و بهره برداری از آبهای بلا مصرف در این ایستگاه بمنظور بهره برداری و استفاده بهینه در آبیاری مزارع پرورشی گندم و حبوبات بیان نمود. دکتر روستایی درخواست استفاده از تعداد بیشتری از ارقام جدید معرفی شده گندم نان زمستانه با توجه به تنوع اقلیمی، خاکی و میزان بارش های موجود، برای افزایش تولید در پروژه جهش تولید در مناطق دیم کردستان و اهمیت کشت ارقام مناسب با آبیاری تکمیلی مانند هور، جام، هومان، شاداب، پراو و سایر ارقام دیگر در منطقه داشتند. در ادامه، دکتر روستایی از مزارع تحقیقاتی حبوبات ایستگاه سارال و قاملو و مزارع طرح های فائو در شهرستانهای قروه و کامیاران بازدید کرد.

نشست تخصصی کارشناسان اقتصادی سازمان در موسسه دیم برگزار شد. کارشناسان اقتصادی با دعوت

موسسه از فعالیت های تحقیقاتی و پایگاه نوآوری این موسسه

بازدید و در خصوص اثربخشی تحقیقات دیم بحث و تبادل نظر کردند. دکتر رحمانی کارشناس دفتر امور اقتصادی سازمان تات، به همراه دکتر اسدی کارشناس اقتصادی موسسه اصلاح و نهال بذر، مهندس نعمتی کارشناس اقتصادی مرکز تحقیقات کردستان، دکتر بهرامی کارشناس اقتصادی مرکز تحقیقات کردستان و خانم دکتر فردوسی کارشناس اقتصادی موسسه دیم در تاریخ ۱۸ تیر ماه ۱۴۰۲ از ارقام و لاین های

نمونه‌هایی از بذور، بونه، بروشورهای معرفی ارقام جدید و نشریات فنی و ترویجی محصولات زراعی دیم حضور فعال در این نمایشگاه داشت. دکتر کلامی در این بازدید کارهای تحقیقاتی موسسه دیم در شرایط خشکسالی‌های اخیر و تغییر اقلیم با ارزش دانسته و از تلاش‌های محققین موسسه قدر دانی نمود.

جلسه منطقه‌ای حراست‌های تابعه سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در موسسه برگزار شد.

دومین جلسه حراست‌های منطقه ۳ سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در روز سه شنبه ۲۷ تیر ماه ۱۴۰۰ با حضور مسئولین حراست مراکز تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی استان‌های گیلان، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، زنجان و موسسات تحقیقات کشاورزی دیم کشور و تحقیقات برنج کشور در سالن شهید احمد شفیق زاده موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور برگزار گردید. در ابتدای این جلسه دکتر روستایی ضمن خیر مقدم به حاضرین گزارشی از وضعیت اراضی دیم و اقدامات موسسه تحقیقات کشاورزی دیم برای تامین امنیت غذایی ارائه نمودند. در ادامه مهندس اعتراف معاون محترم مدیر کل حراست سازمان گزارشی از برنامه اداره کل حراست سازمان برای برگزاری جلسات منطقه‌ای ارائه کردند.

اجرای جهش تولید در دیم‌زارها با ۸ اقدام اساسی انجام می‌گیرد.

طرح جهش تولید در سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در دیم‌زارها؛ در ۴٫۲ میلیون هکتار از اراضی دیم در ۲۱ استان کشور در حال اجرا است. هدف اساسی جهش تولید در دیم‌زارهای افزایش تولید در راستای ارتقاء ضریب خوداتکایی در محصولات اساسی و امنیت غذایی کشور بوده می‌باشد که با همکاری ۴۰۸ هزار بهره‌بردار در سطح کشور به منظور افزایش پایداری تولید محصولات زراعی دیم (گندم، جو، نخود، عدس، گیاهان روغنی، علوفه‌ای و گیاهان دارویی) در حال اجرا است. طرح جهش تولید پنج ساله بوده و موسسه دیم از سال دوم اجرای طرح به‌عنوان تولید و تامین کننده هسته‌های بذری (پرورشی ۳ و ۲) محصولات زراعی دیم، با ارائه دستاوردهای تحقیقاتی و دستورالعمل‌های فنی برای افزایش تولید و کاهش مخاطرات محیطی با رویکرد افزایش تولید گیاهان زراعی به‌ویژه جو، گیاهان علوفه‌ای و روغنی در سطح دیم‌زارهای کشور فعالیت دارد. در سال زراعی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ موسسه دیم با تولید ۵۴۰۰ تن از انواع هسته‌های بذری محصولات زراعی نقش موثری در جهش تولید در دیم‌زارهای کشور داشته است و پیش‌بینی می‌شود در سال زراعی جاری میزان تولید هسته‌های بذری به بیش از ۶۷۰۰ تن افزایش یابد. این طرح با همکاری معاونت زراعت جهاد کشاورزی، ستاد اجرایی فرمان امام (ره)، سازمان‌های

کандید و در دست معرفی در موسسه و پایگاه نوآوری موسسه در شهرستان‌های هشتگرد و مراغه بازدید کردند. مقرر گردید بررسی اثر بخشی اقتصادی و اجتماعی ارقام جدید با مشارکت اعضای حاضر انجام گیرد.

رئیس بخش دیوبات موسسه از پروژه‌ها و برنامه‌های در دست اجرای ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آلاروق اردبیل بازدید کرد.

منظور ارزیابی، نظارت و هماهنگی برنامه‌های دیم ایستگاه تحقیقاتی

آلاروق در استان اردبیل در ۱۴ تیرماه ۱۴۰۲ از پروژه‌های تحقیقاتی دیم دیوبات، غلات، دانه‌های روغنی و مزارع تولید بذر غلات دیم بازدید کرد. در این بازدید دکتر جهانی، رئیس ایستگاه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی اردبیل، گزارشی از فعالیت‌های صورت گرفته در ایستگاه آلاروق به ویژه حفظ هسته‌های اولیه بذری با توجه به شرایط نامساعد سال زراعی جاری ارائه نموده و برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی گیاهان علوفه‌ای، پروژه‌های تحقیقی ترویجی و تکثیر بذر دیوبات و دانه‌های روغنی در راستای مشارکت مؤثر با موسسه اعلام آمادگی کردند. دکتر حسینیان خوشرو ضمن تاکید بر ضرورت گسترش برنامه‌های دیم ایستگاه با توجه به پتانسیل بالا و سابقه طولانی در اجرای پروژه‌های تحقیقاتی در این ایستگاه، ابراز امیدواری کرد هماهنگی‌های لازم و تلاش‌های مضاعف همکاران در توسعه زراعت دیم منطقه راهگشا خواهد بود.

دکتر کلامی معاون برنامه ریزی و امور اقتصادی استاندار آذربایجان شرقی از غرفه موسسه در نمایشگاه بین المللی کشاورزی تبریز بازدید کرد.

بیست و چهارمین نمایشگاه بین المللی تخصصی ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، نهاده‌ها و

تجهیزات آبیاری همزمان با بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی تخصصی صنعت دام و طیور، آبریان و صنایع ایران - تبریز از ۱۳ الی ۱۶ تیرماه از ساعت ۱۵ الی ۲۱ در در سالن امیر کبیر نمایشگاه بین المللی تبریز برگزار شد. موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور با نمایش

ایستگاه موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور برگزار گردید. در این مراسم با شکوه و معنوی، ضمن قرائت زیارت عاشورا و ذکر مصیبت و مناقب حضرت اباعبدالله الحسین (ع) توسط مداحان اهل بیت در خصوص اهداف قیام عاشورا و الگو گیری از زندگی ائمه معصومین مطالبی بیان گردید. درخاتمه از شرکت کنندگان در مراسم، با صرف صبحانه نذری که توسط کارکنان موسسه تهیه شده بود پذیرایی گردید.

مراسم گرامیداشت عید قربان و غدیر در موسسه

دیم برگزار شد. در آستانه اعیاد قربان و غدیر مراسمی با حضور

دکتر زاد حسن
معاون پژوهش
و فناوری
موسسه
تحقیقات

کشاورزی دیم کشور، حجت الاسلام والمسلمین رحمانی و با شرکت فعال همکاران در ۷ تیرماه ۱۴۰۲ در سالن شهید شفیع زاده ایستگاه ستاد موسسه برگزار شد. در این مراسم دکتر زادحسن ضمن تبریک عید قربان و غدیر خدمت همکاران موسسه، عید قربان را یکی از اعیاد بزرگ مسلمین بیان نموده که در اکثر کشورهای جهان گرامی داشته می شود و ما وظیفه داریم به صورت فعال در برپایی این اعیاد شرکت کنیم. در ادامه حجت الاسلام والمسلمین رحمانی ضمن تشریح فلسفه عید قربان و ایمان قوی حضرت ابراهیم (ع) در قربانی کردن و حضرت اسماعیل (ع) در قربانی شدن، اظهار نمود قربان عالی ترین عیدی است که از طرف خداوند به حضرت ابراهیم (ع) بیان شده است که بر مسلمانان واجب است در این روز فرخنده بی بضاعت ها را فراموش نکنند. این مراسم با تبریک و برگزاری جشن تولد همکاران متولد شده در سه ماهه اول سال ادامه یافت.

جهاد کشاورزی استان ها، صندوق بیمه کشاورزی، بخش های خصوصی و با پشتیبانی فنی موسسه دیم در حال اجرا است. این پروژه برای ایجاد تحول در تولید دیم زارها مقرر است علاوه بر توسعه سطح زیر کشت در اراضی آیش و تبدیل آن به محصولات مفید در تناوب مانند حبوبات، دانه های روغنی و علوفه های لگوم و همچنین ارتقاء بهره وری و عملکرد در واحد سطح همزمان در چند محور اقدامات اساسی اجرایی می شود.

روز مزرعه برداشت مکانیزه نخود پاییزه

در موسسه برگزار شد. روز مزرعه برداشت مکانیزه نخود

پاییزه با دستگاه درو جمع کن پشت تراکتوری در مزرعه ۱۲۰ هکتاری

موسسه
تحقیقات
کشاورزی
دیم کشور با
حضور
محققین

موسسه و با شرکت کارشناسان ترویج، زراعت و کشاورزان پیشرو شهرستان های مراغه، هشترود و چاراویماق و کارشناس حبوبات جهاد کشاورزی استان آذربایجان شرقی در ۳۱ تیرماه ۱۴۰۲ در ایستگاه ستاد موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور برگزار گردید. در این مراسم ضمن رویت عملیات برداشت مکانیزه و خرمکوبی به طور عملی، دکتر رحیم زاده موارد فنی لازم برای افزایش عملکرد، مدیریت های زراعی لازم برای تسهیل برداشت مکانیزه نخود و اهمیت آن در افزایش سطح زیر کشت نخود را بطور کامل به بازدید کنندگان بیان نمود.

مراسم پر فیض زیارت عاشورا با حضور همکاران

در موسسه دیم برگزار گردید. به مناسبت ایام سوگواری

سرور و
سالار
شهیدان
حضرت ابا
عبدالله
الحسین (ع)

مراسم پر فیض زیارت عاشورا با حضور دکتر روستایی رییس موسسه، دکتر زادحسن معاون پژوهش و فناوری موسسه، محققین و کارکنان موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور، امام جماعت موسسه حجت الاسلام رحمانی و حجت السلام بابایی از دفتر روحانیت شهرستان ویژه مراغه در ۳۱ تیرماه ۱۴۰۲ مصادف با چهارم ماه محرم در نمازخانه

فصلنامه داخلی دیم - (نشریه علمی - خبری)

شماره ۱۱ - سال چهارم - بهار ۱۴۰۲

مدیر مسئول: دکتر مظفر روستایی سردبیر: رامین لطفی

هیات تحریریه: مظفر روستایی، جعفر جعفرزاده، هادی

خرسندی، حمید حسینیان خوشرومدیر داخلی: رویا فردوسی،

پشتیبان: پریسا ایران دوست آذر صفحه آرایی و کامپیوتر:

اسماعیل زادحسن

نشانی: آذربایجان شرقی، مراغه، کمربند شمالی، موسسه

تحقیقات کشاورزی دیم کشور، تلفن تماس: ۰۴۱-۳۷۲۲۸۰۷۸